

**Notitie : Quickscan Flora en Fauna Defensie-eiland
te Woerden**

Datum : 24 oktober 2016

Projectnummer : 211x08825.090393_1

Opgesteld door : Ineke Kroes

Er zijn plannen om het zuidelijk deel van het Defensie-eiland te Woerden een herbestemming te geven. Bij ruimtelijke planvorming is een toetsing aan de natuurwetgeving verplicht. Door middel van een verkennend flora- en faunaonderzoek is een beoordeling gemaakt van de effecten die het plan zal hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt duidelijk of het plan in overeenstemming is met de natuurwetgeving. In 2007 is door Bureau Viridis een quickscan uitgevoerd voor dit gebied. In 2011 is hier een oplegnotitie aan toegevoegd. Bureau Staro heeft in 2011 een aanvullend onderzoek uitgevoerd naar o.a. vleermuizen en jaarrond beschermde vogels. De resultaten van deze onderzoeken zijn mede als basis gebruikt voor het huidig onderzoek.

Natuurbescherming in Nederland

De bescherming van de natuur is in Nederland vastgelegd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet (NB-wet) en de Flora- en faunawet (FF-wet). Deze wetten vormen een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast vindt beleidsmatige gebiedsbescherming plaats door middel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), de voormalige Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden en de Beschermde natuurmonumenten. De Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in Nederland gecombineerd als Natura 2000-gebieden aangewezen. Als er naar aanleiding van projecten, plannen en activiteiten mogelijk significante effecten optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden. Projecten, plannen en activiteiten die mogelijk een negatief effect hebben op de beschermde natuur in een Nature 2000-gebied (of Beschermde natuurmonument) zijn vergunningsplichtig.

Provinciaal beleid

De provinciale groenstructuur bestaande uit het Utrechts Natuurnetwerk (de voormalige EHS) en de Groene Contour (GC) zijn ruimtelijk vastgelegd in het Provinciale Ruimtelijk Structuurvisie Utrecht. Het Utrechts Natuurnetwerk is een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen de gebieden. Ook de beheergebieden voor agrarisch natuurbeheer behoren tot de het Utrechts Natuurnetwerk. De feitelijke beleidsmatige gebiedsbescherming vindt plaats middels de uitwerking van het provinciaal beleid in de gemeentelijke bestemmingsplannen.

Flora- en Faunawet

De Flora- en Faunawet heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, een aantal vissen, libellen en vlinders, enkele bijzondere en min

of meer zeldzame ongewervelde diersoorten (uit de groepen kevers, mieren, schelp- en schaaldieren) en een honderdtal vaatplanten. Voor alle soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt de zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet veront-rusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet naast de zorgplicht ook rekening gehouden worden met de juridisch zwaarder beschermde soorten uit 'tabel 2', de bijlage 1 soorten van het besluit vrijstelling beschermd dier- en plantensoorten, de soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (tezamen tabel 3) en met alle vogels. Op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het Ministerie van LNV (augustus 2009) wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën vogelnesten. Van de meeste vogelsoorten zijn de nesten uitsluitend beschermd wanneer deze tijdens de broed- en nestperiode in gebruik zijn. Het gaat om soorten die jaarlijks nieuwe nesten maken. Van een aantal soorten roofvogels en uilen, koloniebroeders en gebouw bewonende vogelsoorten ('categorie 1-4 soorten') zijn de nesten en de functionele leefomgeving jaarrond beschermend. Tenslotte is er een categorie nesten van vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als die broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen ('categorie 5-soorten').

Komen soorten van de hierboven genoemde beschermingsregimes voor, dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Treden er effecten op, dan dient er gekeken te worden of er passende maatregelen getroffen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust en verblijfplaats te garanderen.

Werkwijze quickscan flora en fauna

In de quickscan zijn de gevolgen van de ruimtelijke ingreep afgezet tegen de aanwezige natuurwaarden vanuit de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en planologisch beschermde natuurwaarden. Deze werkwijze vloeit voort uit de 'Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie van LNV van september 2009.

Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden is op 18 oktober 2016 door een ecooloog van BRO¹ een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied. Mogelijke verblijfplaatsen en sporen van dieren zijn onderzocht. Hierbij is onder andere gebruik gemaakt van de checklist aanwezigheid (inschatten mogelijke aanwezigheid vleermuizen in een Flora- en faunawet vooronderzoek) uit het Vleermuisprotocol versie 25 maart 2013. Naast een veldbezoek is er een bronnenonderzoek gedaan. Voor dit bronnenonderzoek is onder meer gebruik gemaakt van de quickscanhulp (quickscanhulp.nl). De quickscanhulp geeft een overzicht van gegevens (van de afgelopen vijf jaar) uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFB), de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens.

¹ BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EL&I genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

Aan de hand van het uitgevoerde onderzoek is vervolgens beoordeeld welke beschermde soorten daadwerkelijk voor (kunnen) komen binnen het plangebied en is er vervolgens een inschatting gemaakt van de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op beschermde natuurwaarden.

Beschrijving van het plangebied

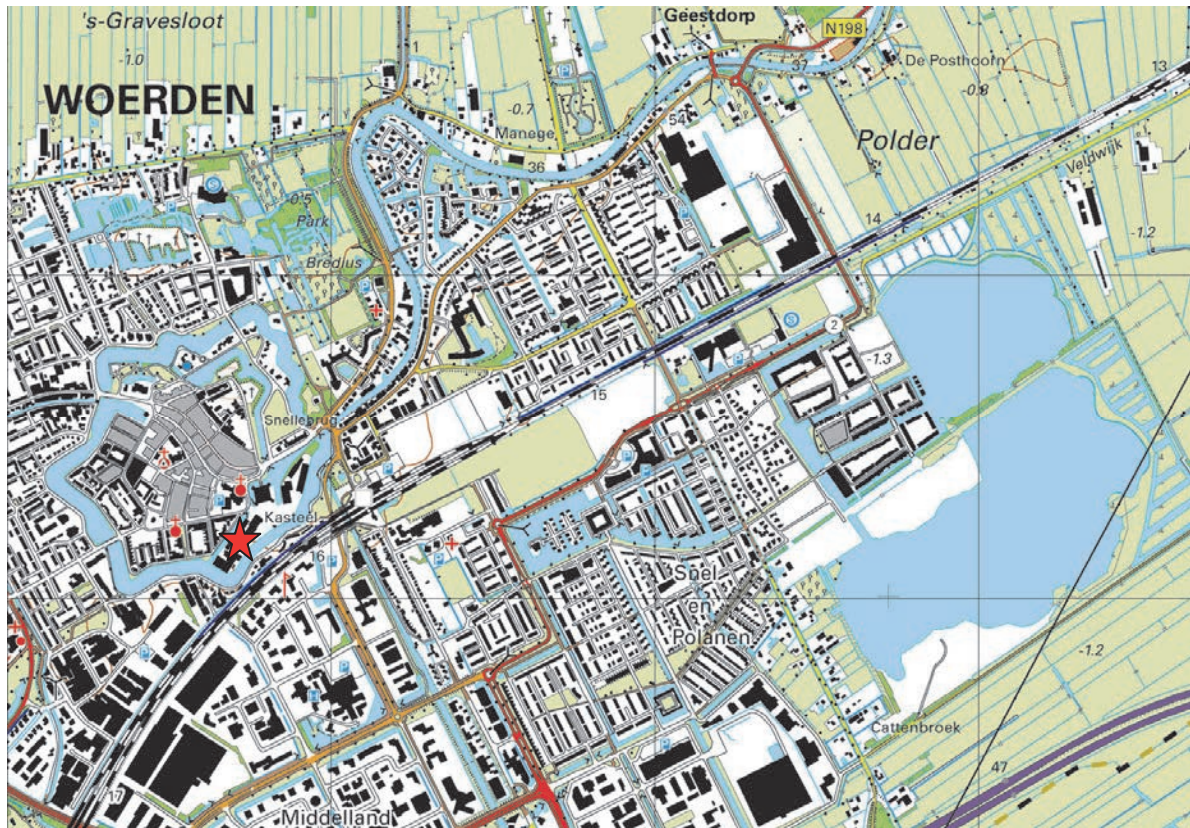
De beschrijving van het plangebied omvat de ligging, de huidige situatie en de toekomstige situatie.

Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt in het centrum van Woerden, op het zuidelijk deel van het Defensie-eiland. De Amersfoortcoördinaten van het midden van het plangebied zijn X= 120.723, Y= 455.187. Het plangebied is rood omkaderd weergegeven op de luchtfoto (figuur 1) en weergegeven als een rode ster op de topografische kaart (figuur 2).

Figuur 1: Luchtfoto met begrenzing plangebied, in rood. De zwarte lijn geeft de plangrens van bestemmingsplan 'Defensie-eiland Woerden' aan.

Figuur 2: Topografische kaart plangebied.

Huidige situatie

Het plangebied bestaat uit klein schiereilandje in de binnenstad van Woerden, net binnen de stadsgracht. Het bestaat uit een noordelijk deel en een zuidelijk deel, met middenin de verbinding met het vasteland. De planvorming en het grootste deel van de uitvoering van deze plannen op het noordelijk deel van het Defensie-eiland, zijn inmiddels gerealiseerd. Het huidige plangebied beslaat het zuidelijk deel van het Defensie-eiland, en bestaat voor een aanzienlijk deel uit braakliggend terrein, waar in het verleden diverse barakken stonden en waarvan inmiddels enkele barakken gesloopt zijn. Het terrein is zeer onregelmatig, met vele zandbulten en her en der restanten van vloeren. Er staan nog een paar gebouwen overeind. Langs de gracht, op dit deel van het Defensie-eiland aan de oostkant van het plangebied is een bomenrij, direct langs de waterkant.

De directe omgeving van het plangebied is aan oost-, zuid- en westkant de stadsgracht, met ten westen van de gracht de binnenstad. Aan de oostkant is achter de gracht, een wijk met kantoorgebouwen. De volgende afbeeldingen (figuur 3 t/m 14) geven een impressie van het plangebied en de directe omgeving.

Figuur 3: Entree van het plangebied.

Figuur 4: Overzicht plangebied. Foto genomen richting het zuidwesten.

Figuur 5: Nog aanwezige gebouwen op het defensie-eiland.

Figuur 6. Een te herstellen gebouw, met op de voorgrond de toegangsweg en achter het hek pioniersvegetatie.

Figuur 7. Nog aanwezige bebouwing op het defensie-eiland.

Figuur 8. Inwendige staat van de bebouwing.

Figuur 9. Braakliggend terrein op het defensie-eiland.

Figuur 10. Het meest zuidelijke deel van het Defensie-eiland wordt gebruikt als opslagplaats

Figuur 11. Deel van het defensie-eiland, met een groot aantal buizen in de grond geplaatst.

Figuur 12. Zandophopingen op diverse plaatsen op het defensie-eiland.

Foto 13. Zicht op de bebouwing van het noordelijk deel van het Defensie-eiland, gezien vanaf het zuidelijk deel.

Figuur 14. Kade langs het zuidelijk deel van het Defensie-eiland, aan de oostkant van het eiland

Toekomstige (geplande) situatie

Het project beoogt de bouw van woningen op het zuidelijk deel van het Defensie-eiland. De bouw van appartementen en woningen op het noordelijk deel is inmiddels uitgevoerd (zie figuur 13). Met de planontwikkeling zal opgaand groen, gras en kruidenvegetatie verwijderd worden, er zal grondverzet plaatsvinden en de grond zal bouwrijp worden gemaakt.

Een bebouwingsstudie is weergegeven in figuur 15.

Figuur 15. Toekomstige gewenste situatie.

Toetsing gebiedsbescherming

Wettelijke gebiedsbescherming

Het dichtstbijzijnde wettelijke beschermde natuurgebied, het Natura-2000 gebied Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein, ligt op 8,6 km afstand. Gezien de afstand en de aard van de ontwikkelingen zijn negatieve effecten op het Natura-2000 gebied op voorhand uitgesloten. In de planvorming hoeft verder geen rekening gehouden te worden met de Natuurbeschermingswet.

Planologische gebiedsbescherming

Het plangebied ligt geheel buiten het Utrechts Natuurnetwerk en de Groene Contour zoals is vastgesteld in de Provinciale Ruimtelijk Structuurvisie Utrecht. Door de ontwikkeling zullen geen wezenlijke kenmerken van de provinciale groenstructuur worden aangetast. In de planvorming hoeft verder geen rekening gehouden te worden met planologisch beschermde gebieden.

Toetsing Flora- en faunawet

Vaatplanten

Er zijn tijdens het veldbezoek in het plangebied geen beschermde soorten vaatplanten aangetroffen op het plangebied. In de directe omgeving en/of het plangebied zijn waarnemingen bekend van beschermde soorten vaatplanten zoals o.a. klein glaskruid, gele helmblom, gewone/spindotterbloem, grote keverorchis, herfsttijloos, rietorchis, steenbreekvaren, tongvaren (tabel 2). Het tijdstip van het

veldbezoek was nog niet ongunstig voor het herkennen van genoemde beschermde vaatplanten, ze zouden in een stadium moeten zijn waarin ze nog goed te herkennen zijn. Ze zijn echter niet aangetroffen. Ook de in 2011 aanwezige tongvaren op het zuidelijk deel van het eiland, is niet aangetroffen. Het voorkomen van genoemde soorten wordt om die reden op voorhand uitgesloten. Negatieve effecten op beschermde vaatplanten wordt daarom op voorhand uitgesloten.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied vormt mogelijk geschikt leefgebied voor een enkele algemeen beschermde grondgebonden zoogdiersoort zoals bijvoorbeeld veldmuis (tabel 1). Van algemeen beschermde zoogdieren zijn geen sporen gevonden.

Het voorkomen van beschermde grondgebonden zoogdieren is vanuit de omgeving niet bekend. Sporen en/of verblijfplaatsen van beschermde grondgebonden zoogdieren zijn echter niet aangetroffen binnen het plangebied of in de directe omgeving. Negatieve effecten zwaarder beschermde soorten grondgebonden zoogdieren zijn op voorhand uitgesloten.

Effectbeoordeling

Voor soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. In het kader van de algemene zorgplicht is het echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen. In het kader van de algemene zorgplicht zijn geen specifieke maatregelen nodig.

Vleermuizen

Uit het plangebied en/of omgeving (0-1 km) zijn waarnemingen bekend van gewone, kleine en ruige dwergvleermuis, gewone/grijze grootoorvleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis baardvleermuis/Brandts vleermuis en laatvlieger (tabel 3). Tijdens het veldbezoek is gelet op de aanwezigheid van potentiële vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen binnen het plangebied. De gebouwen zijn inwendig en uitwendig grondig geïnspecteerd op mogelijkheden voor vleermuizen. Er zijn geen geschikte verblijfplaatsen aangetroffen in de aanwezige bebouwing. In de aanwezige bomen zijn geen geschikte holtes of spleten gevonden voor vleermuizen. Vanwege het ontbreken van geschikte vaste rust- of verblijfplaatsen in bomen en bebouwing binnen het plangebied, worden negatieve effecten op rust- en verblijfplaatsen voor vleermuizen op voorhand uitgesloten. Er is sprake van opgaande begroeiing, wat kan dienen als foerageergebied. Er zijn tevens lijnvormige elementen aanwezig, zoals bijvoorbeeld de bomenrij langs de gracht, de zuidoostkant van het eiland.

De mogelijke aanwezigheid van foerageergebied en/of vliegroutes kan niet worden uitgesloten. Dit is in lijn met eerdere onderzoeken.

Effectenbeoordeling

Door de planontwikkeling zal foerageergebied voor diverse soorten vleermuizen verdwijnen. Er is echter in de omgeving, aan de overkant van het water ruim voldoende foerageergebied aanwezig. Er verdwijnt geen essentieel foerageergebied. De bomenrij langs de zuidoostkant van het plangebied, blijft intact. Er verdwijnt geen vliegroute. Negatieve effecten voor vleermuizen worden om die reden redelijkerwijze uitgesloten.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn er rond het plangebied enkele broedvogels waargenomen zoals merel, koolmees en vink. Binnen het plangebied biedt de opgaande begroeiing geschikte nestlocaties voor broedvogels. Er zijn tijdens het veldbezoek geen nesten aangetroffen van broedvogels.

Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten (waarvan ook het leefgebied/de functionele leefomgeving beschermd is) zoals de huismus, gierzwaluw en roek zijn tijdens het veldbezoek binnen het plangebied niet aangetroffen. De gebouwen lenen zich niet voor huismus of gierzwaluw. Dit is in lijn met eerdere onderzoeken. Negatieve effecten op vogels met jaarrond beschermde nesten worden redelijkerwijze uitgesloten.

Effectenbeoordeling

Door de planontwikkeling zal opgaande vegetatie verdwijnen. Hierdoor kunnen nesten van broedvogels die hier mogelijk kunnen broeden, worden aangetast. Door werkzaamheden in de directe omgeving van de opgaande begroeiing, kan daarnaast ook verstoring van broedende vogels plaatsvinden. Door deze werkzaamheden hier buiten de broedperiode (als broedseizoen kan de periode tussen half maart en half juli globaal worden aangehouden) uit te voeren dan wel te starten, wordt de kans op negatieve effecten geminimaliseerd. Indien op een locatie geen bewoonde nesten, broedende of nestelende vogels aanwezig zijn, mogen ook tijdens het broedseizoen werkzaamheden worden uitgevoerd. Door voor aanvang van werkzaamheden te inspecteren op aanwezige bewoonde nesten, legfels of nestjongen en, indien deze aanwezig zijn, de werkzaamheden uit te stellen tot nadat de jongen zijn uitgevlogen, wordt de kans op negatieve effecten voor vogels tot een acceptabel minimum verminderd.

Vissen, amfibieën en reptielen

Uit het plangebied en/of omgeving (0-1 km) zijn waarnemingen bekend van kleine modderkruiper en paling (tabel 2), heikikker en rugstreeppad (tabel 3). Binnen het plangebied zelf is geen oppervlaktewater aanwezig. De gracht behoort niet tot het plangebied, en wordt in zijn geheel intact gelaten. Negatieve effecten voor vissen en voortplantingsplaatsen van amfibieën zijn binnen het plangebied zelf op voorhand uitgesloten.

Het voorkomen van de heikikker wordt op voorhand uitgesloten vanwege het ontbreken van geschikt leefgebied. Het plangebied zou mogelijk in principe geschikt zijn als landhabitat voor de in de omgeving bekende rugstreeppad, gezien de hoeveelheid vergraafbaar zand op het terrein. Echter, er is op het defensie-eiland geen geschikt voortplantingswater aanwezig, zoals ondiepe plassen, greppels, slootjes etc. Hierdoor is het gebied onaantrekkelijk voor de rugstreeppad als voortplantingsgebied. Het plangebied ligt geïsoleerd op een schiereiland, met een diepe gracht rondom, met hoge kades die moeilijk bereikbaar zijn voor rugstreeppad, en alleen een verbindingsweg naar het vasteland. Het plangebied is om die reden geen voor de hand liggende plek voor de rugstreeppad. In het verleden zijn in de diverse uitgevoerde onderzoeken nooit rugstreeppadden aangetroffen. Het voorkomen van de rugstreeppad wordt om die redenen redelijkerwijze uitgesloten. Binnen het plangebied zijn mogelijk wel zwervende exemplaren van een algemene soort te verwachten zoals bruine kikker of gewone pad (tabel 1 soorten).

Effectenbeoordeling

Voor soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. In het kader van de algemene zorgplicht is het echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen. In het kader van de algemene zorgplicht zijn geen specifieke maatregelen nodig.

Beschermde ongewervelde diersoorten

Uit de directe omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van de keizersmantel. Het plangebied biedt geen geschikt biotoop voor beschermde ongewervelde diersoorten vanwege het ontbreken van geschikte waardplanten. Negatieve effecten voor beschermde ongewervelde soorten zijn daarmee op voorhand uitgesloten.

Conclusie en aanbevelingen

- Het plangebied vormt mogelijk geschikt leefgebied voor een enkele algemeen beschermde grondgebonden zoogdiersoort zoals konijn en veldmuis (tabel 1). Voor de genoemde soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt hiervoor de algemene zorgplicht.
- Binnen het plangebied zijn enkele broedende vogels te verwachten in de opgaande begroeiing. Tijdens het veldbezoek zijn er echter geen nesten aangetroffen. Tijdens de werkzaamheden kan er verstoring van broedvogels plaatsvinden. Door werkzaamheden in de directe omgeving van de opgaande begroeiing kan wel verstoring van broedende vogels plaatsvinden. Door werkzaamheden buiten de broedperiode (als broedseizoen kan de periode tussen half maart en half juli globaal worden aangehouden) uit te voeren dan wel te starten, wordt de kans op negatieve effecten geminimaliseerd. Indien op een locatie geen bewoonde nesten, broedende of nestelende vogels aanwezig zijn, mogen ook tijdens het broedseizoen werkzaamheden worden uitgevoerd. Het is dan wel vereist dat voor aanvang van werkzaamheden het opgaande groen geïnspecteerd wordt op aanwezige bewoonde nesten, legsels of nestjongen en, indien deze aanwezig zijn, de werkzaamheden uit te stellen tot nadat de jongen zijn uitgevlogen.
- Mogelijk zijn zwerfende exemplaren van een algemene amfibieënsoort te verwachten, zoals bruine kikker of gewone pad (tabel 1 soorten). Voor de genoemde soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt hiervoor de algemene zorgplicht.
- Binnen het plangebied zijn geen zwaardere beschermde soorten vaatplanten, grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, vissen, reptielen en overige ongewervelden (zoals bijv. zeldzame dagvlinders en libellen) te verwachten. Negatieve effecten voor deze soortgroepen zijn op voorhand uitgesloten met inachtneming van de zorgplicht.
- In het kader van de algemene zorgplicht is het noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor aanwezige individuen. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen. Er zijn in dit geval hiervoor echter geen specifieke maatregelen nodig.